

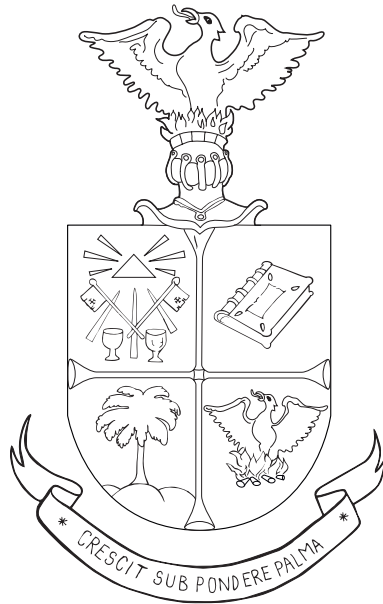
Glossa Iuridica

VI. évfolyam, 3-4. szám

Glossa Iuridica

VI. évfolyam, 3-4. szám

Budapest, 2020

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

AZ OKOS VÁROS POLITIKA VÁLASZTÁSÁNAK KÉRDÉSEI

KOVÁCS RÓBERT

habilitált egyetemi docens (KRE ÁJK)

Induljunk ki abból a tényből, hogy az okos városok a 2000-as évek második felében a 2010-es elején a technológia cégek, mint az IBM, a Telekom és mások kezdeményezésére alakultak ki a piackeresés motivációja által vezérelten (*smart city 1.0*), majd az önkormányzatok fokozatosan felismerték, hogy a technológia és technológiai cégek által irányított fejlődés egyoldalú, de legalábbis torz lesz, rövid távon egyszerűen nem fedi le a helyi szükségletek teljes, de legalábbis kívánatos spektrumát. Azzal, hogy a 2010-es években fokozatosan az önkormányzatok váltak az okos város politikák motorjává (*smart city 2.0*), a helyi szükségletek stratégiai tervezés okos város politikai fókuszával kiterjesztették és meg is szűrték a korábbi kezdeményezéseket. Kiterjesztették, mert a technológia cégek számára könnyen hozzáférhető, átlátható, saját profiljukhoz jobban illeszkedő területektől immáron átkerülhetett a hangsúly az önkormányzati-települési tevékenységek, szükségletek általmeghatározott területekre, ezek prioritásainak, átfogó szemléletének megfelelően. Tehát olyan területekre is, amelyek kívülről kevésbé átláthatóak, látványosak, jelentőségük nehezebben ítélni meg. BoydCohen¹modelljében a fenti fázisokat követően napjainkban válik az okos várospolitikai közösségivé (*smart city 3.0*). A modell, ahogy bármilyen elméleti konstrukció, természetesen legegyszerűsítő, elsősorban a vizsgált jelenség megértését, értelmezési keretét szolgáltatja.

---

1 COHEN, Boyd: *The 3 Generations Of SmartCities*. Chicago, FastCompany, 2015. <https://www.fastcompany.com/3047795/the-3-generations-of-smart-cities>(2019. 04. 22.)

1. ábra: A megvalósuló smart city programok fejlődése (vö: Boyd Cohen)²

Érdemes megjegyezni, hogy miközben a központi kormányzat nem szereplője az okos város programoknak egyes esetben, mint Indiában vagy éppen Magyarországon felléphet egyfajta facilitátorszerepben. India Kormánya a Lakásügy- és Városfejlesztési Minisztérium koordinálása mellett tart fenn egy versenyztetési-finanszírozási rendszert, míg Magyarország Kormánya a Lechner Tudásközpontot bízta meg egyfajta „okos város” - fejlesztés koordinációs szereppel. Ennek alapja a 1486/2015-ös Kormányhatározat. A Lechner Tudásközpont e feladat keretében 2017-re kidolgozott egy fogalommeghatározást³, egy módszertan és működtet egy okos város példatárt, azzal a céllal, hogy orientálja, támogassa a nagyváros okos város politikáját.⁴ A hazai okos város politikák központi támogatása, bár némi késéssel indult meg, de mára kezd erőteljesebbé válni, így megjelenik például a Digitális Jólét 2.0 programban⁵ is, ahogy a 2014-2020 uniós költségvetési, fejlesztési időszakra vonatkozás ITS programok felülvizsgálatakor is elvárássá vált a smart city stratégiai elemek megjelenítése.

1. Okos város: cím, gyakorlat vagy várospolitiká?

A probléma sokkal inkább abban a kérdésben, illetve arra adott válaszban keresendő, hogy mi az „okos város”? Egy település egy *címkével* vagy egy

² Vö. 1. lábjegyzet.

³ 56/2017 (III. 20.) Kormányrendelet.

⁴ Bővebben ld. KovácsRóbert: A hazai kormányzat és ezen belül Lechner Tudásközpont belépéséről, szerepéről a hazai okos városok vonatkozásában. *BOKSZ*, 2018/1, 35-37.

⁵ <https://digitalisjoletprogram.hu/>, illetve <https://djnkft.hu/digitalis-jolet-alapcsomag/> (2019. 04. 22.)

várospolitikai irány, egy gyakorlat. Címkéket könnyű aggatni. A hangzatos, puha, de egyszerű fogalmak komoly marketingerővel bírhatnak, így előnyöket, (el) ismertséget hozhatnak a települések kiélezett versenyében. Hiszen az „okos város” cím sokkal jobban hangzik, mint a „kütyükkel teletömött város” kifejezés. E sorok íróját ez a lehetőség, az üres, felkapott fogalomrémképe riasztotta el sokáig az „okos városok” kutatásától. A címek, ha ezeket nem magunk találjuk ki egyfajta brandként, hanem általánosan alkalmazott, esetleg jogtulajdonosa is van, akkor odaítélése az adományozók boszorkánykonyhájában dől el. A fogalmak meghatározása eredhet egy, a címet odaítélő szervezet vezetőjének tollát irányító ismeretlen erőktől, de komoly mutatószámrendszerekből is, amelyek természetesen gyökerezhetnek elméleti megalapozású, tudományos és/vagy gyakorlati tudásban.

Az okos város egy olyan „cím”, amelyet a települések szabadon vehetnek fel. Ugyanakkor az önmagukra alkalmazók jelentős száma, a cím általános elterjedtsége az érettség stb. mérésével foglalkozók számára is népszerűséget, érdeklődést generál. Így az okos városok minősítésével foglalkozóak maguk is számosak. Ezek a mérések meglátásom szerint vizsgálhatnak (1) *kizárólag kiépítettség, hozzáférési, ellátottsági kérdéseket*; (2) a helyi környezet, *ökoszisztéma okosságát* (élhetőség, lakosság, gazdaság, kormányzás, mobilitás); ahogy (3) mérhetik *a várospolitikát, mint stratégiát* annak (3.1) *megvalósítását* vagy (3.2) *tartalmát*.⁶

(1) A Digitális városi környezet vizsgálata (a Digital Economy and Society Index⁷) nem a várospolitikát, hanem a digitális hálózatok kiépítettségét és a (lakossági) hozzáférést vizsgálja. Szemlélete technológiai. Rámutat a fejlesztések helyzetére, és arra, hogy merre tovább, milyen elmaradások

---

6 PONGRÁCZ Ferenc: Okos város és innováció. Ph.D. értekezés, Győr, SzE, 2019. A szerző az egyelőrebírálati szakaszban lévő dolgozatában az alábbiaknál sokkal több mérési rendszert felsorol, de az én célom csupán az rendszerezem a megoldásokat, a típusokat szemléltessem, és végső soron bizonyos következményekre hívjam fel a figyelmet. Ilyen formán sem a szakirodalom, sem az okos városfogalmak ismertetésébe nem kívánok belemenni, amit elvégeztem habilitációs tanulmányomban [Kovács Róbert (2018): Az okos városok hazai megjelenése és az okos város politika mérése – habilitációs tanulmány, PTE BTK, 2018]. E helyütt a cél egy speciális kérdés az okos város jelleg / természet meghatározás és ehhez kapcsolódóan a program motorjának, fő koordinátorának beazonosítása.

7 DESI 2016 Digital Economy and Society Index. Methodological Note, updated February 25, 2016, Commission européenne/Europese Commissie, Letöltve: 2016. március 30. Forrás: http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/dae/document.cfm?action=display&doc_id=8846 (2019. 04. 22.)

vannak. Ezt a szempontot vizsgálja egyébként az OECD digitális városi átmenet módszertana⁸ is.

- (2) A teljes városi öko-szisztémát vizsgáló mérési modellek, mint a Rudolf Giffinger⁹, a bécsi Műszaki Egyetem professzora és kutatócsoportja által kidolgozottrendszer, amely hat dimenzió (okos gazdaság, okos kormányzás, okos életkörülmények, okos környezet, okos lakosok és okos közlekedés) kialakításával írta le a városi környezetet, és amely egyúttal az EUROSTAT Urban Audit rendszerén alapul és struktúrájában megegyezik több európai, többek között a közel egy évtizeddel később kidolgozott magyar hivatalos okos város mérő rendszerrel (Lechner Tudásközpont).Valószínűleg az összehasonlíthatóság rendelkezésre állása és a kimeneti paraméterek (okos állapot) mérése miatt ez egy népszerű megközelítés.¹⁰

Az Európai Bizottsághonlapján tulajdonképpen az okos városnak ez a két pillérekap hangsúlyt. Hiszen az itt található definíció szerint: „[a]z okos város egy olyan hely, ahol a hagyományos hálózatok és szolgáltatások hatékonyabbak a digitális és telekommunikáció technikák által lakosság és a vállalkozások hasznára”.¹¹ Számomra, mint önkormányzatokkal foglalkozó kutató számára ebben a mondatban természetes benne rejtőzik egy aktor is, aki a korábbi állapotról az újabb, magasabb szintű állapotra való továbblépést katalizálja. Láthattuk, hogy az okos városok

---

8 OECD (2019): Measuring the Digital Transformation A Roadmap for the Future https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/measuring-the-digital-transformation_9789264311992-en#page0 (2019. 04. 22.)

9 SFR (2007): Centre of Regional Science: Smart cities. Ranking of European medium sized cities, Centre of Regional Science, Vienna ÚT, October 2007 Letöltés: 2016. március 31. http://www.smart-cities.eu/download/smart_cities_final_report.pdf (2019. 04. 22.)

10 Itt először, ha indirekt módon is, de felmerül az okos városok mérhetőségének a kérdése. Azok a modellek, amelyek nagy nemzetközi szervezetek (Európai Unió, OECD) által jegyzett modellek, vagy ezek bázisán épülnek, számíthatnak a nemzetközi szervezetek adatgyűjtéseire, amelyek bár jelentős megkétszerezéssel, és egyes esetekben értelmezési problémákkal, de komoly nemzetközi összehasonlításokat tesznek lehetővé, és folyamatos adatutánpótlással rendelkeznek. Ezzel szemben a 'különutas', sajátos módszertanoknak meg kell küzdenie az adatok beszerzésének, az összehasonlíthatósági alapok megteremtésének a problémájával. Saját módszertanomban friss, önkormányzati adatokra alapoztam, amelyek egyszerre vizsgálják az önkormányzati célrendszert, és annak megvalósulását. Ilyen esetekben segíthetnek a közzétett eredmények, az egyes városok indexek által sugallt versenye, illetve olyan személyi, eszköz- és pénzügyi kapacitások, amelyek rendszeres egyedi vizsgálatokat tesznek lehetővé.

11 https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/city-initiatives/smart-cities_en (2019. 04. 22.)

fejlődésének leírt modelljei (Boyd i.m.) szerint ez az aktor időről időre változik. Az okos városok spontán, piac-generálta megjelenése fontos tényezője a fogalom értelmezésének, viszont, figyelembe véve, hogy *legkésőbb a XX. század közepe óta a modern piacgazdaságban a közérdeket megtestesítő tényezőként*, fejlődési irányokért meghatározott (közösségi) entitások felelősek, hogy állam, vagyis a központi, a területi és helyi (ön)kormányzatok saját felelősségi területükön – általános felhatalmazásuk alapján – átfogó módon képesek fejleszteni. Maga az idézet tovább is lép: „[a]z okos város az információ és a telekommunikációs technológiák (IKT) használatánis túlmutat: az erőforrások jobb kihasználása és az alacsonyabb kibocsátás irányába tett lépések összességéként áll előtünk. Okosabb városi közlekedési hálózatokat, magasabb szintű vízellátást és hulladékelhelyezési létesítményeket, illetve az épületek hatékonyabb világítását és fűtését jelenti, továbbá interaktívabb és felelősebb városi igazgatást, biztonságosabb közösségi tereket, és az idősödő népesség szükségleteinek való megfelelést”. Korunk vegyes gazdaságában a szükségleteknél lassabban terjedő innovációs folyamatok felgyorsításában komoly szerepet kap a közérdeket megtestesítő, annak érdekében tevékenykedő közszektor.

A felelős, hatékony közszektor, - amit a definíciós sugall- stratégiák mentén működik, és nem bölcs vezetők hirtelenjött megérzéseit követi. Ezeket a dokumentumok az adott kormányzati szint demokratikus testületei hagyják jóvá, és operatív szervei (központi, tartományi kormány, polgármesteri hivatal) hajtják végre. A stratégia egyszerre jelent cselekvési, kapacitás-allokációs és pénzügyi tervet. Rövidtávra vonatkozó dokumentuma lehet a(z éves) költségvetés, amely például, a naptári évre vonatkozó célokat, azok költségeit és a rendelkezésre álló forrásokat rendezi egységes keretbe. Hosszabb távra is készülnek gazdasági és integrált fejlesztési programok az önkormányzatokban vagy kormányzati, ágazati stb. stratégiák szélesebb felelősségű kormányzati szereplők esetében. Akkor van szükség az adott kormányzati szint demokratikus döntéshozó testületének (közgyűlés, országgyűlés stb.) döntésére, amikor a dokumentumok alapjául szolgáló ügy vagy feladat jelentősége objektíve túlmutat az operatív akcióterveken, illetve amikor ezt a fajta megerősítést törvény vagy más jogszabály kifejezetten előírja. Ez érvényes a költségvetésre, ahogy a hosszabb távú stratégiákra is. A stratégia, demokratikus döntéshozatal és hatékonyság itt úgy függ össze, hogy a kormányzat (helyi, területi vagy központi) előre lefektetett, közmegegyezésen alapuló célokat követ, amelyek megvalósítása körében a ráfordítások és az elért eredményarányban vannak (value for money),

így tevékenysége, a megvalósítás folyamata is ellenőrizhető.¹² A hatékonyságnak tehát nem csak a stratégia megalkotása és megfelelő végrehajtása képezi részét, hanem a stratégiáknak a folyamatos kontolljai is: *a megvalósítás* (hatásosság - output), *a célok megvalósulása* (hatékonyság - outcome) és *validitásuk* (interactiveness, responsiveness) ellenőrzése.¹³

A fenti definícióazonban nem tisztáz egy nagyon fontos kérdést, amely a jelen dolgozatkiinduló pontjainak egyike volt. Mi az az okos város? Ki a felelős az okos város megvalósításáért? Természetesen csak explicit módon nem teszi meg, mert a feladatok számbavételével, és az azokért felelős szervezet meghatározásával gyorsan beazonosítható a kormányzati szektor, és azon belül a helyi önkormányzat, mint középponti aktor. Természetesen egy-egy konkrét ország konkrét jogrendjében a különböző kormányzati szintek közötti munkamegosztás eltérő lehet. Amennyiben a szubszidiaritás alapelvéből indulunk ki tehát, abból, hogy a közügyeket azon a legalacsonyabb szinten kell intézni, ahol hatékonyan elvégezhetőek, úgy a helyi, települési környezet kialakítása, a település jövőjének meghatározása a helyi (ön)kormányzatok feladata, ahogy egyébként amagyar jogrendben is az. *Vagyis az okos városokkal kapcsolatos fejlesztések koordinálása leginkább helyi önkormányzati feladat, amely egy stratégia keretében tud hatékonyan megvalósulni:*

(3) Amikor az okosváros, mint stratégiai programot mérjük, akkor a mérés...

(3.1) vizsgálhatja a stratégia kialakítását és végrehajtását, és értékelhet ennek alapján, ahogy a Roland Berger vezető európai tanácsadó cég okos város indexe teszi¹⁴, vagy

---

12 Organisation for Economic Co-operation and Development OECD (2015): Recommendation of the Council on Budgetary Governance, Public Governance Territorial Development Directorate, 18 February 2015, Letöltés: <http://www.oecd.org/gov/budgeting/Recommendation-of-the-Council-on-Budgetary-Governance.pdf> (2018. 04. 27.)

13 Összességében tehát a várospolitika és annak stratégiai szemléletben történő felépítése túllép a stratégia pusztá megfogalmazásán és bizonyos értelemben előre vetíti a megvalósítás módját, némi tautológiával a stratégiai menedzsmentet, vagyis a stratégia átfordítását cselekvéssé, annak szervezeti, szervezési és kontroll elemeivel. Ez ugyanakkor már egy későbbi dolgozat része lehet. Érdekessége, hogy az okos város politikák megvalósítása e tekintetben addicionális nehézséget támaszt, hiszen az önkormányzat bekerül egy olyan térbe, ahol a megvalósítás során is sok szereplő akaratát kell interaktív módon koordinálnia.

14 BERGER, Roland: The Smart City Breakaway, 2019. <https://www.rolandberger.com/en/Publications/Smart-City-Strategy-Index-Vienna-and-London-leading-in-worldwide-ranking.html>

(3.2) koncentrálhat a városi közösségi funkciókra és azok fejlesztésére, ahogy a saját modellemben tettem.¹⁵

Ezt a fajta stratégiát közpolitikának is nevezhetjük. *A stratégia esetében elsődlegesen a tervezés és végrehajtás operativitására helyezük a hangsúly, a rendszerre, ahogy célokat és azokhoz rendelt erőforrásokat térben és időben megszervezzük, azoknak szervezeti (intézményi) keretet adunk. Ezzel szemben a közpolitika vagy szakpolitika egy-egy területen kifejtett, akár gazdaságfilozófiai megfontolások mentén zajló, nem feltétlenül rendszerbe szervezett cselekvések összességét jelenti.* A közpolitika ugyanakkor megvalósulhat akár stratégiák mentén is. Ennek megfelelően tehát koncentrálhatunk a stratégiai tervezés és menedzsment (3.1), illetve a várospolitikai funkciókra, feladatokra és fókuszokra (3.2) is.

2. Mit? Miért?

Az okos városokkal kapcsolatban meghatározottfejlődési szintek és mérési rendszerek újra és újra rámutatnak a technológiaifókusz kérdésre. Számomra ez legalább két szempontból kényes kérdés: egyrészt a „kinek a városa”, másrészt a „mit kell fejleszteni” vonatkozásában.

*A kinek a városa?*kérdés a technológiai cégek vezérelte fejlesztések okán merül fel. Az a fejlődés, amit egy-egy ilyen cég lehetőségei és szándékai irányítanak, a 'legönzletlenebb' hozzáállásuk mellett is szükségszerűen féloldalas, torzójellegű lesz. Ezt az sem befolyásolja érdemben, ha nem egyetlen, hanem több tucat technológiai cég jelenik meg egyszerre, és támogatja, szponzorálja a helyi technológiai fejlődést. A fejlesztés akkor lehet teljes, ha a képességek és szükségletek előzetes felmérésén, az alkalmazotttechnológiák megfelelő kiválasztásán, az alkalmazási, fejlesztési és karbantartási stb. feltételek előzetes tisztázásamegtörténik. Ha olyan technológiák kerülnek telepítésre, amelyek ténylegesen szükségesek és nem eredményeznek kiszolgáltatottságot a technológiát telepítő irányában. Az ilyen 'ingyenesen' vagy 'kedvezményekkel' felajánlott eszközök, bár telepítésüket (közterületen, közösségi épületekben) általában engedélyezni kell, de komoly veszélyekkel is járnak. Hasonlóan működnek, mint a pályázatok. Az „ingyen pénz”, illetve egyéb 'ingyenes' előny ígézetének nehéz ellenállni. Valójában sem az így felajánlott technológia,

---

15 Kovács Róbert: Az okos városok hazai megjelenése és az okos város politika mérése. Habilitációs tanulmány, Pécs, PTE BTK, 2018.

sem a vissza nem térítendő pályázatforrások nincsenek ingyen. Számos költséget generál mindkettő. Ez a forrás egyúttal hiányozni fog a település számára ténylegesen fontos működtetési vagy fejlesztési területeken. A stratégia pontosan a „fontos” és „nem fontos” megkülönböztetését teszi lehetővé, illetve a források és a rendelkezésre álló más erőforrások e célokra valókoncentrációját. Ez lesz a válasz a mit kell fejleszteni kérdésre, amit éppen a megfelelően előkészített stratégia határoz meg.

A *Boyle-féle smart city modell* ugyanakkor három fokozatot állapít meg. Ezek közül az első volt a technológiai és telekommunikációs cégek vezérelte fejlődés, amelynek problémáit az imént tisztáztuk. Az önkormányzat, illetve a közösség vezérelte fejlesztés eseteiben sajátos módon azonos a probléma, amennyiben ezek gyakorlatilag egymás nélkül nem létezhetnek. Ennek oka, hogy a településfejlesztés nem a magányos zseni műfaja, bár néha úgy tűnhet. Valójában a területfejlesztés, ahogy azt az 1996. évi XXI. törvény eredeti megszövegezése (amely gyakorlatilag az európai integráció területfejlesztésre vonatkozó szabályozási elveiből felmondott lecke volt) sugallja, egy partnerségi intézmény, amelyben a helyi, területi és országos közösségi szereplők, a vállalkozások és a lakossági képviselők (civil szervezetek) egyaránt helyet kapnak. Ez tehát azt jelenti, hogy elvi, stratégiai és a konkrét objektumok tervezése esetében egyként és érdemben be kell vonni minden érintettet. Ilyen formán a közösségi entitások által generált okos város fejlődés ugyanúgy féloldalas, ahogy a tisztán közösségi kezdeményezésű. Az érintett lakosság, vállalkozók és más szervezetek bevonása azért elengedhetetlen, mert ők lesznek a végső felhasználók: amennyiben nélkülük, vagy éppen ellenükben jön létre egy létesítmény, az *szinteszükség szerűen diszfunkcionális*. Ugyanez a helyzet akkor is, ha a fejlesztés motorja és egyúttal kivitelezője is a helyi közösség: ilyenkor az önkormányzat által biztosított *koordináló erő* hiányozhat a fejlesztésekből. Az önkormányzat településfejlesztési politikája nem csak a vállalkozások által generált beruházások tekintetében képviselheti a fontos és a kevésbé fontos közötti választást: a lakosság, a helyi közösség irányában is képviselnie kell a közösen kialakított, illetve kialakított kompromisszumos célok megvalósítását. Mérlegelnie kell mindkettő esetében, hogy nem eredményeznek-e rövid vagy hosszabb távon olyan kiadásokat, erőforrás- vagy kapacitás-lekötést, amelyek akadályozhatják a közös célok megvalósulását. Az ilyen autonóm kezdeményezések, ha semmilyen, az előbbiekben jelzett következményeik nem lennének, akkor is harmonizálásra szorulnak. Koordináció nélküli közösségi kezdeményezésű okos városfejlesztéseket próbáltak megvalósítani például

Amszterdamban, a holland nagyvárosban, ahol kiemelkedően fontosnak tartották a spontán közösségi fejlesztések, programok létrejöttére alapozott okos város programokat, ám szintén rá kellett döbenniük, hogy koordináció nélkül szétesik a fejlesztési program.¹⁶

A koordinációt tehát szükségessé teszi:

1. a források és erőforrások korlátozott volta; az a szükséglet, hogy
2. a fejlesztések egymásérősítsék és ne kioltásák egymást; az, hogy
3. ne befejezetlen romok éktelenkedjenek a városban, de különösen
4. a közpénzeket is felhasználó programok, fejlesztések befejezésre kerüljenek, és végső soron
5. nem eltűlvözva, de valamilyen minőségikritérium is érvényesüljön.

A program és a kapcsolódó cselekvések kohéziójának szükségességéről máresett szó. További lényeges kérdések a minőségi kritériumok és a vállalások befejezésének a képessége. Azok a programok, programelemek, amelyeket nem szakemberek terveznek, illetve valósítanak meg, a legtöbb esetben számos vonatkozásban magukon viselik az amatőr kezek nyomát. Ez programozási értelemben minőségi problémát jelent. Ha pályázati forrásokat is igénybe kívánnak venni a tervek megvalósítására, ez akár az elutasítás oka is lehet, hiszen a bírálók ritkán értékelik a tartalmat, sokkal inkább a pályázati keretek formális kritériumainak teljesülését vizsgálják. Az önkormányzat, vagy bármely közösségi entitás, amely a lakosság szélesebb rétegeiaktív részvételére kívánja alapozni okos város stratégiája megvalósítását, valószínűleg nem kerülheti meg, hogy ezeket a spontán kezdeményezéseket egy olyan specializált programirodán keresztül integrálja, amely segítséget nyújt a programok formai, tartalmi és pénzügyi kidolgozásában, adott esetben támogatást nyújt a megvalósításban is. E plusz erőfeszítés ellenében egy széleskörű társadalmi részvételen alapuló városfejlesztést nyer. Jegyezzük meg azonban, hogy a vállalkozói, különösen a nagyvállalati részvétel esetében a koordináció sokkal inkább a kezdeményezések koordinációjára korlátozódik.

3. Energia – környezet – innováció – közösség

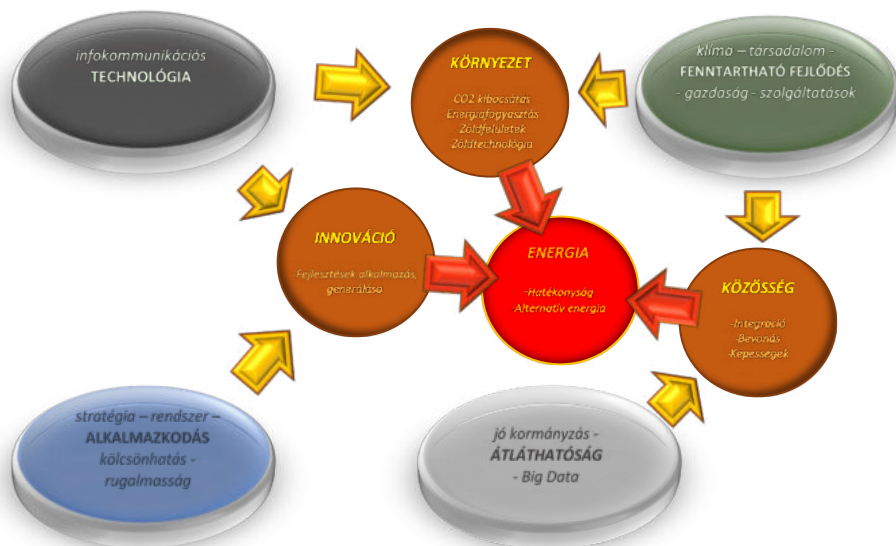
Saját koncepcióm, amelyet döntően az Európai Innovációs Együttműködés Okos Városok és Közösségek Stratégiájának Megvalósítási Terve definíciójára,¹⁷ valaminta

---

16 Vö. Kovács Róbert (2018) i.m., illetve 13. lábjegyzetbe foglalt megjegyzés.

17 (EIP) European Innovation Partnership on Smart Cities and Communities Strategic

vonatkozó gyakorlatokra alapoztam, úgy tekint az okos város politikákra, mint a korunk kihívásaira hatékony választ adni képes várospolitikák egy speciális válfajára. Nem ágazati politika, mert túllép egy-egy ágazat keretein. Leginkább, mint egyfajta átfogó, integrált várospolitikai stratégia ragadható meg, azzal a sajátossággal, hogy egy erős koncepcionális keretbe épül bele.

2. ábra: A saját smart city koncepciópillérei: kihívások és válaszok¹⁸

Ez az koncepcionális keret az „okosság” kibontása. Egyszerre egy címke, egy klubhoz való tartozás felvállalása, és egy értékközpontú kormányzás megvalósítása. Az értékek, amelyeket a politika megvalósítója felvállal, a széles alapokon nyugvó (közösségi), jövőorientált (fenntartható, innovatív) kormányzás. A korábban már említett, Lechner Tudásközpont által készített, kormányrendeletben is rögzített, és így hivatalosnak tekinthető fogalom meghatározás,¹⁹ több rokon vonást mutat az én megközelítésemmel. Így

Implementation Plan 14.10.2013 http://ec.europa.eu/eip/smartcities/files/sip_final_en.pdf (2019. 12. 11.)

18 Vö. Kovács Róbert (2018) i.m.

19 „Az okos város olyan település vagy település csoport, amely természeti és épített környezetét, digitális infrastruktúráját, valamint a területén elérhető szolgáltatások

ennek esetében is szempontkörnyezet, fenntarthatóság és a helyi közösség. Ugyanakkor, sajnálatos módon a Lechner Tudásközpont által megfogalmazott változatban több, már említett definícióval összhangban a technológiák, ezen belül pedig az infokommunikáció alkalmazását hangsúlyozzák az innovativitással szemben. Ez az én megközelítemben leszűkítő, és a technológiai fejlődést, a társadalmi-gazdasági fejlődésből kiemelten, öncéllá emeli. Problémája a technológiai megközelítésnek az is, hogy stratégiai célként 'követő' jellegű pályára állít, miközben az innovativitáscélként, közösségi attitűdként való megfogalmazása az adaptációs képesség erősítését is hangsúlyozza, egy nyitott lehetőséget jelent sajátos problémák kezelésére. A Lechner-féle definícióerénye, hogy a település mellett beemeli a gondolkodásba a településcsoport (térség) összefüggésrendszerét is, a közigazgatási előírás-jellegű alkalmazások irányába is nyitva.

---

minőségét és gazdasági hatékonyságát korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, lakosainak fokozott bevonásával fejleszti.” (56/2017 Kormányrendelet, illetve Lechner Tudásközpont honlapja: <http://okosvaros.lechnerkozpont.hu/hu>)